

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра юридичних дисциплін

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни «Речове право»
вибірковий компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

081 «Право»
(Правозастосування)

Харків 2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 24.01.2019 № 1

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 08.01.2019 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін

Протокол від 23.01.2019 № 1

Розглянуто на засіданні кафедри (юридичних дисциплін) (протокол від 08.01.2019 № 11)

Розробники:

1. Професор кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Горобець Н.О.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільного права та процесу Факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Жорнокуй Ю.М.

2. Старший викладач кафедри правосуддя Юридичного факультету Сумського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, Котвяковський Ю.О.

ПОЯСНЮВАЛНА ЗАПИСКА

Програма вибіркової навчальної дисципліни складена відповідно до освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти 081 Право (правозастосування)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є речові відносини, зокрема, відносини власності, їх система та захист.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Речове право» має тісний зв'язок з такими дисциплінами: «Цивільне право», «Сімейне право», «Земельне право», «Житлове право», «Спадкове право».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

- № 1. Концептуальні положення про речове право.
- № 2. Право власності.
- №3. Види права власності.
- №4. Право довірчої власності.
- № 5. Право спільної сумісної власності.
- № 6. Право спільної часткової власності.
- № 7. Захист права власності (ч.1).
- № 8. Захист права власності (ч.2)
- № 9. Речове право на чуже майно (ч.1).
- № 10. Речове право на чуже майно (ч.2).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Речове право» є систематизація законодавчих та доктринальних положень про право власності, загальних положень про речове право, правовий статус учасників відповідних відносин; надання основних положень про систему відносин щодо права спільної власності, захист прав власності та речових прав на чуже майно; орієнтування здобувачів вищої освіти на їх поглиблене вивчення; сприяння формуванню у здобувачів вищої освіти глибоких теоретичних знань, практичних вмінь та навичок щодо аналізу норм чинного законодавства і застосування цих норм на практиці.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Речове право» є опанування здобувачами вищої освіти необхідних теоретичних положень, що вироблені цивілістичною думкою; освоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою цивільного законодавства України; ознайомлення з судовою практикою застосування цивільно-правових норм.

1.3. Згідно з освітньою програмою здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

теоретичні положення, які визначаються робочою навчальною програмою

курсу, відповідний нормативно-правовий матеріал та правозастосовну практику;

вміти:

- 1) правильно кваліфікувати речові правовідносини;
- 2) оперувати основними категоріями речового процесу;
- 3) тлумачити норми речового права й застосовувати їх для вирішення спірних правових ситуацій;
- 4) систематизувати накопичені теоретичні знання тощо.

1.4. Форма підсумкового контролю - екзамен.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години /4 кредити ECTS.

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Концептуальні положення про речове право.

Поняття та ознаки речового права. Підстави виникнення речових прав. Об'єкти та суб'єкти речового права. Види речових прав.

Захист речових прав. Поняття та особливості захисту речових прав.

ТЕМА № 2. Право власності.

Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканість права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності. Зміст права власності.

Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. **Поняття та зміст.**

Підстави набуття права власності. Класифікація підстав (способів) набуття права власності та характеристика окремих способів.

Момент виникнення права власності у набувача. Момент виникнення у набувача права власності за первісними підставами. Момент набуття права власності за правочином.

Здійснення права власності. Порядок та межі здійснення права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

ТЕМА № 3 Види права власності.

Право власності на землю (земельну ділянку). Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності на землю (земельну ділянку). Право власника на забудову земельної ділянки. Самочинне будівництво. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, що розміщені на ній.

Право власності на житло. Поняття житла. Житловий будинок, садиба,

квартира як об'єкти права власності. Права власника житлового будинку, квартири. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу. Об'єднання власників житлових будинків, квартир.

Припинення права власності. Підстави та порядок припинення права власності.

ТЕМА №4. Право довірчої власності

Еволюція інституту довірчої власності в цивільному праві України.

Суб'єкти довірчої власності. Об'єкти довірчої власності. Здійснення права довірчої власності.

Підстави виникнення та припинення права довірчої власності.

ТЕМА № 5. Право спільної сумісної власності.

Поняття та види права спільної сумісної власності. Підстави виникнення права спільної власності.

Здійснення права спільної сумісної власності. Утримання майна, що перебуває у спільній власності. Виділення частки співвласника. Припинення права спільної власності.

ТЕМА № 6. Право спільної часткової власності.

Поняття та види права спільної часткової власності. Підстави виникнення права спільної власності.

Здійснення права спільної часткової власності. Утримання майна, що перебуває у спільній власності. Виділення частки співвласника. Припинення права спільної власності.

ТЕМА № 7. Захист права власності (ч.1).

Поняття та види захисту права власності. Принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності. Основні засади захисту права власності. Види способів захисту права власності.

Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна власника із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні речей із незаконного володіння. Захист прав власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Виключення майна з опису та звільнення з-під арешту.

ТЕМА № 8. Захист права власності (ч.2).

Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності. Відшкодування шкоди, заподіяної речам власника. Недійсність актів, що порушують право власності. Дії органів внутрішніх справ із захисту права власника при порушенні права.

ТЕМА № 9. Речові права на чуже майно.

Право володіння чужим майном як речове право. Суб'єкти та об'єкти володіння. Виникнення володіння та його припинення. Іпотека та притримання. Захист володіння майном.

ТЕМА № 10. Речові права на чуже майно.

Право користування чужим майном як речове право. Сервітут: поняття, види, підстави виникнення, припинення та його захист. Суперфіцій та емфітевзис: поняття, підстави виникнення, припинення та захист.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №40-44. – Ст. 356.
2. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
3. Житловий кодекс України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1983. – додаток до № 28. - Ст. 573.
4. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4. – Ст. 27.
5. Закон України «Про заставу» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 47. – Ст. 642.
6. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав» від 07.02.2014 № 5 [Електронний ресурс]. –<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-14>
- 7 Гражданское право Украины. Часть 1 / Под ред. А. А. Пушкина, В. М. Самойленко. – Харьков: «Основа», 1996.
8. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика – 3-тє вид., перероб. і допов. – Київ: Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
9. Цивільне право України: Академічний курс: Підруч.: У двох томах / За заг ред. Я. М. Шевченко. – Т.1. Загальна частина. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 520 с.
10. Цивільне право України: Курс лекцій: У 6-ти томах. Т. 1. Книга 1 / Р. Б. Шишка, В. А. Кройтор, Я. О. Чапічадзе, М. О. Самойлов; За ред. Р. Б. Шишки та В.А.Кройтора. – Харків: Еспада, 2004. – 176 с.
11. Цивільне право України: Курс лекцій: У 6-ти томах. Т. 1. Книга 2 / За ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтора. – Харків: Еспада, 2004. – 392 с.
12. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін.; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків: Право, 2017. – 808 с.

Допоміжна

- 1 Дзера І. О. Цивільно-правові засоби захисту права власності України: монографія – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 256 с.
2. Харченко Г. Г. Речові права: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 432 с.
3. Маслов В. Ф. Осуществление и защита права личной собственности в СССР. – М.: Юрид. лит., 1961. – 238 с.
4. Право власності в Україні: навчальний посібник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. – Київ: Юрінком Інтер, 2000. – 816 с.

5. Цюра В. В. Речові права на чуже майно: монографія. – Київ: КНТ, 2006. – 136 с.
6. Жилінкова І. Превентивний спосіб захисту права власності // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 3. – С.130–136.
7. Цивільний кодекс України: Наук.-практ. комент. / за заг. ред. Є. О. Харитонова, О. І. Харитонової, Н. Ю. Голубєвої. – Київ: Всеукр. асоц. видавців «Правова єдність», 2008. – 740 с.
8. Козловська Л. Визнання права власності на спадкове майно за рішенням суду в юридичному складі підстав спадкування // Юридична Україна. – 2012. – № 7. – С. 53-56.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Верховний Суд: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
3. Міністерство юстиції України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Перелік питань до екзамену з навчальної дисципліни «Речове право»

1. Поняття речових правовідносин.
2. Види речових правовідносин.
3. Система правових норм, що регулюють речові відносини (речове право в об'єктивному розумінні).
4. Поняття правовідношення власності (права власності) та його зміст.
5. Принципи права власності.
6. Загальна характеристика підстав набуття та припинення права власності.
7. Первісні підстави виникнення права власності.
8. Похідні підстави виникнення права власності.
9. Припинення права власності.
10. Реєстрація виникнення та припинення права власності.
11. Загальні положення про здійснення права власності.
12. Право власності Українського народу.
13. Право приватної власності.
14. Право комунальної власності.
15. Право власності на земельну ділянку.

16. Право власності на житло.
17. Право довірчої власності.
18. Виникнення права довірчої власності.
19. Підстави припинення права довірчої власності.
20. Суб'єкти та об'єкти права довірчої власності.
21. Загальна характеристика права спільної власності.
22. Право спільної часткової власності.
23. Право спільної сумісної власності.
24. Загальна характеристика захисту права власності.
25. Самозахист права власності.
26. Речово-правові способи захисту права власності.
27. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
28. Поняття володіння як речового правовідношення.
29. Підстави виникнення та припинення права володіння як речового правовідношення.
30. Захист права володіння.
31. Поняття та види речових прав на чуже майно.
32. Сервітут як речове право на чуже майно.
33. Особистий сервітут.
34. Емфітевзис як речове право на чуже майно.
35. Суперфіцій як речове право на чуже майно.
36. Застава як речове право на чуже майно.
37. Притримання як речове право на чуже майно.
38. Право повного господарського відання як речове право на чуже майно.
39. Право оперативного управління як речове право на чуже майно.